

Глобальна криза як наслідок пандемії COVID-19

Пандемія COVID-19 стала викликом для світової спільноти і призвела до різкого спаду в економіці багатьох країн світу. Ще у січні МВФ [1] прогнозував на 2020 р. глобальне зростання економіки в 3,3 %. Проте лише за квартал світ кардинально змінився та вже за базовим прогнозом до кінця 2020 р. відбудеться скорочення світового ВВП на 5,2 %. Цей спад стане найглибшим з часів Другої світової війни, а скорочення обсягів виробництва на душу населення буде характерним для найбільшої частки країн з 1870 р.

Швидке зростання числа випадків захворювання COVID-19 разом з прийняттям широкого спектру заходів з метою уповільнити поширення вірусу призвело до стрімкого гальмування економічної активності в багатьох країнах з ринком, що формується, та країнах, що розвиваються. Прогнозні значення економічного зростання за всіма регіонами світу були переглянуті в бік різкого зниження (табл. 1).

Таблиця 1

Прогнози по регіонах світу

Регіон	2017	2018	2019e*	2020e*	2020f*	2021f*
Світовий середній показник	3,3	3,0	2,4	-5,2	4,2	1,6
Країни з розвинутою економікою	2,5	2,1	1,6	-7,0	3,9	2,4
Країни з ринком, що формується і країни, що розвиваються (EMDEs)	4,5	4,3	3,5	-2,5	4,6	0,3
Експортери біржових товарів EMDEs	2,2	2,1	1,5	-4,8	3,1	0,2
інші EMDEs	6,1	5,7	4,8	-1,1	5,5	0,3
Східна Азія і Тихоокеанський басейн	6,5	6,3	5,9	0,5	6,6	1,0
Європа і Центральна Азія	4,1	3,3	2,2	-4,7	3,6	0,7
Латинська Америка і Карибський басейн	1,9	1,7	0,8	-7,2	2,8	0,4
Близький Схід і Північна Африка	1,1	0,9	-0,2	-4,2	2,3	-0,4

Джерело : [2].

* E = оцінка; f = прогноз. Прогнози Світового банку частково оновлюються на основі нової інформації з урахуванням мінливих (глобальних) обставин.

Так, за прогнозами темпи економічного зростання в Східній Азії та Тихоокеанському регіоні до кінця 2020 р. знизяться до 0,5 % і сягнуть найнижчого рівня з 1967 р., що стане відображенням потрясіння, пов'язаних з пандемією [3]. У Китаї вкрай обмежувальні заходи призвели до майже повної зупинки ділової активності в деяких секторах та регіонах. Діяльність почала відновлюватися в березні, а станом на квітень промислове виробництво повернулось до зростання. Однак компанії стикаються з дефіцитом фінансування та падінням зовнішнього попиту, а темпи відновлення послуг значно відста-

ють. Очікується, що зростання економіки Китаю за результатами 2020 р. сповільниться до 1 %, а в 2021 р. відновиться до 6,9 %, оскільки там поступово нормалізується активність, в той час, як у всьому світі лише починають поступово скасовувати карантинні обмеження. В той же час економічна активність Індонезії в 2020 р. за прогнозами має бути достатньо рівномірною, в той час, як економічне зростання В'єтнаму може сповільниться до 2,8 %. Економічна активність в решті країн Східної Азії та Тихоокеанського регіону, за прогнозами, скоротиться на 1,2 % у 2020 р. та відновлення до 5,4 % у 2021 р. Найбільш значних збитків серед країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону можуть зазнати Малайзія (-3,1%), Філіппіни (-1,9 %) та Таїланд (-5 %). Це є наслідком внутрішніх зупинок промисловості, небувалого скорочення туристичних потоків, порушення режиму торгівлі та виробництва, а також падіння фінансових ринків.

Економічні наслідки пандемії COVID-19 (обвал світових цін на сировину, збоїв в глобальних та регіональних виробничо-збутових ланцюгах, різке підвищення ступеня неприйняття ризиків на фінансових ринках) глибоко позначилися й на країнах Європи та Центральної Азії. Розширення масштабів спалаху пандемії в країнах регіону посилило скорочення внутрішнього попиту, перебої в постачанні і призвело до скорочення, а в деяких випадках й до повної зупинки, ділової активності. В економіці країн Європи і Центральної Азії прогнозується за результатами 2020 р. загальний спад на 4,7 %, кризи зазнають майже всі країни. Загострення пандемії гальмує приватне споживання та інвестиції, через що очікується зниження ділової активності й за окремими субрегіонами : в Центральній Європі на 5 %, на Західних Балканах на 3,2 %, на Південному Кавказі на 3,1 %, в Східній Європі на 3,6 %, в Центральній Азії на 1,7 %.

Окрім руйнівних наслідків для здоров'я людей, пандемія COVID-19 тягне за собою значні економічні потрясіння для країн Близького Сходу, піддаючи його одночасному впливу кількох шоків, - зниження внутрішнього і зовнішнього попиту, скорочення торгівлі, порушення виробничої діяльності, падіння довіри споживачів і посилення фінансових умов. Країни-експортери нафти цього регіону стикаються з додатковим шоком падіння цін на нафту. Обмеження на поїздки через кризу в галузі суспільної охорони здоров'я спричинили зниження світового попиту на нафту, а нездатність країн-членів ОПЕК домовитися про скорочення видобутку привела до

надлишку пропозиції нафти. В результаті ціни на нафту впали більш ніж на 50 % з початку кризи суспільної охорони здоров'я. Варто відзначити й той факт, що заходи щодо стримування пандемії негативно позначаються на ключових секторах з великим числом робочих місць. Зокрема, в Єгипті число скасованих туристичних поїздок досягло 80 %, а в ОАЕ та інших країнах постраждали готельний бізнес і роздрібна торгівля. З огляду на величезну кількість людей, зайнятих у сфері послуг, зростання безробіття і скорочення заробітної плати та грошових переказів матимуть широкі наслідки [4].

Прогнозується, що економічна активність на Близькому Сході та в Північній Африці скоротиться на 4,2 % через розвиток пандемії та ринку нафти. Цей прогноз значно нижчий за прогноз зростання на +2,4 %, опублікований у січневому виданні. У багатьох експортерів нафти зростання буде суттєво стримуватися політикою зменшення видобутку нафти. Поряд з цим мали місце порушення в області виробництва і промислової переробки, а інвестиційні плани були заморожені. Несприятливі наслідки цих шоків поглиблюються різким падінням довіри підприємців і споживачів, які спостерігалися у всіх регіонах світу. Очікується, що ці взаємозалежні шоки завдадуть серйозного удару по економічній активності в регіоні 2020 р. та можуть мати довгострокові наслідки.

У Південній Азії спостерігалось менше випадків COVID-19, проте захворюваність все ще швидко зростає в регіонах. Обсяги промисловості, сфери послуг та торгівельної діяльності різко впали в Південній Азії в результаті заходів щодо пом'якшення наслідків пандемії та обвалу світового попиту. Так, до зниження такого споживання спонукають запроваджені загальнодержавні блокування в деяких країнах регіону, навіть попри певні їх послаблення останнім часом. Особливо негативно пандемія вплинула на сферу південно азійського туризму. Це призвело до різкого зниження кількості туристів в таких економіках, як Бутан, Непал, Шрі-Ланка і особливо Мальдіви, де на частку туризму припадає велика ВВП.

Африка на південь від Сахари була спустошена пандемією COVID-19, і економічна активність зазнала краху в першій половині цього року. Цей регіон постраждав внаслідок впливу пандемії на ключових торгових партнерів, порушення глобальних ланцюгів подорожей та поставок та обвалу світових цін на сировину, особливо на нафту та промислові метали. У Нігерії та Південній Африці активність впала стрімко в першій половині року. Ряд промислових експортерів сировини, такі як Ангола, Демократична Республіка Конго та Гана, на додаток до внутрішніх перебоїв, мусили впоратися зі слабким зовнішнім попитом та низькими цінами на нафту та метали. Експортери сільськогосподарських товарів, включаючи Кот-д'Івуар, Ефіопію та Кенію, постраждали від колапсу попиту, а також від порушень у ланцюгах поставок. Від скорочення світового туризму в результаті пандемії сильно постраждали країни, ВВП яких достатньо сильно корелює з показни-

ками світового туризму - Кабо-Верде, Ефіопія, Маврикій, Сейшели. В цілому, через пандемію COVID-19 регіон Африки на південь від Сахари зазнав серйозних людських та економічних наслідків, що спричинило найсерйозніші порушення загально регіональної економічної діяльності.

Наслідки пандемії COVID-19 не минули й економіку країн Латинської Америки та Карибського басейну. Різке падіння світових цін на сировину було ударом для більшої частини регіону, зокрема, для виробників нафти і газу. Різке уповільнення економіки США та Китаю порушило ланцюги поставок до Мексики та Бразилії та спричинило різке падіння експорту з Чилі та Перу. Спад туризму, від якого країни Карибського басейну та Мексика сильно залежать, також мав негативні наслідки. Як заявив Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш [5], через пандемію рівень бідності в регіоні збільшиться на 7 % і таким чином 230 млн. людей опиняться в категорії бідняків, а 96 млн - у категорії жebraків. На більш ніж 8 % скоротиться рівень зайнятості. Безробітними будуть 44 млн людей. У результаті нерівність ще в більшій мірі посилюється. І це при тому, що в державах Латинської Америки і Карибського басейну медичну страховку мають лише 32 % людей з низькими доходами.

Такі статистичні дані підтверджують думку багатьох провідних науковців світу щодо того, що результатом пандемії COVID-19 стане зниження рівня гіперглобалізації світової економіки. Побічним продуктом цього явища стане не тільки уповільнення темпів економічного зростання, але і значне падіння національних доходів у всіх країнах, крім, напевно, тих, які володіть найбільшою і диверсифікованою економікою. Окрім того, ймовірно також стане відхід від глобалізації, орієнтованої на США, та перехід до глобалізації, орієнтованої на Китай.

Список літератури

- [1] Матеріали офіційного сайту МВФ [Online]. Available: <https://www.imf.org/en/Data>. Accessed on: September 29, 2020.
- [2] Global Economic Prospects: Darkening Skies. January. Washington, DC: World Bank. [Online]. Available: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31066>. Accessed on: September 29, 2020.
- [3] Global economic prospects. East Asia and Pacific. [Online]. Available: <http://pubdocs.worldbank.org/en/667991588788067485/Global-Economic-Prospects-June-2020-Analysis-EAP.pdf>. Accessed on: September 29, 2020.
- [4] Special Series on COVID-19 by IMF [Online]. Available: <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLS/covid19-special-notes#MSI>. Accessed on: Oktober 1, 2020.
- [5] Матеріали офіційного сайту ООН [Online]. Available: https://news.un.org/ru/story/2020/07/1381751?utm_source. Accessed on: September 29, 2020.